

اولسه استعداد عارف قابل ادراك وحى
امرحق ارساله هرذره در بر جبرئیل .

دیور . بونه انکین ، نه درین علمدر ! منطقجی ،
اجتهادجی فیلسوفلرک هانکیسنده بو کوروش ، بو
سویله ییش وار ؟

فضولی ، مذهبی سویله میور دکل . ایشته :

سجده در هرقله بر بت کورسه م آینم نیم
خواه کافر خواه مؤمن طوت ، بودر دینم نیم

دیمک که فضولینک بزم آکلایه جغمز معناسیله دینی بیله
یوق ، زده مذهبی اوله جق !

کورمه نیجه حسنکی ایمانه کلز عاشقک
یوزیمبرجم اولوب کوسترسه لریک معجزات .

دین برشاعر کرچکدن سوزینک اری ایسه مجتهدلرک
یدکنده دورورمی ؟ بویله دین برعشق قهرمانی هانکی
باباییکیت مجتهد ضبط ایده بیلیر ؟ سوزینک اری دکلسه
منافقدر ، هیچ سوزنی ایتیملم ...

حاصلی فضولی برعشق دریاسیدر ، که عقل ایله اولچولمز
علم ایله کچیلمز . نه افقلری سچیلیر ، نه طلوعلری ،
غروبلی بیتر . اینجیلرینی آچیقندن سیر ایدنلر دکل ، اینجه
کیرنلر بوله بیلیر .
ابراهیم عشقی

ملی و تاریخی تبهله

صوک بهاره مانیلر

احمد هاشم

تورک لر و اسلام

محرری : Leon Kahun

1

تاریخ مجرینک برنجی عصرینه مصادف اولان یدنجی
عصر میلادی ، آسیالی اقوامک حیاتنده بردور بحران
اولدی . ساسانیان دولتک و ایران مملکتلرینک تشکیلاتی
آلت اوست ایده رک ، عرب انقلاب اسلامیس ، اوزمانه
قادر «سیت لر»ک اوقسوس نهریله بحر حزر شمانده کائن
اسکی یولنی تعقیب ایدن تورک مهاجرت جریانک برقمینی
(ایران) ، (آسیای صغری) و (سوریه) اوزهرینه
چو بردی ؛ (نان لو Nan Lou) و په لو Pé Lou
حدود جینیسی نک اک اوزاق نقطه لرینه قادر یکی دینی
کو توره رک ، بو عرب انقلاب اسلامیس خریستیان
«اوروپا» ایله «آقصای شرق» آراسنده کی اجتماعی
وسایسی مناسباتی دیکشیدردی و بردا هادوزلمه مک اوزره
بوزدی ، بر منازعه دینه نک تضمن ایتدیکی هر درلو
مشکلات وسوء تقمهلرله یومناسباتی تشویش و اغلاق
ایتدی ؛ «چین» ایله «اوروپا» آراسنده واسطه طبیعیه
اولان «تورک» ی ، اوروپالی لرک دینه مخاصم بیر «آسیا»
دینیه مجهز و مسلح بیر پهلوان حالنه قویدی ؛ بیر حالده ، که
قرون وسطی نک «اوروپا» یه قارشى اک بویوک دین
محاربه لری ، خریستیانلق دن هیچ بر سبب شکایتلری

آغا جلرده برسس و او ؛
اوچوشیور یاراقلر . .
دیکلدهم ایچین ایچین ،
اولدور ییور صوک بهار ...

روزکار سلمش اووایی ،
سیلشم افقده آتی ،
ترک ایتمش اوکوز قوشلر ؛
آشیز قالان یووایی ...

یاتیق ، یاسلی سسلری ،
یورغون ، صیق نفسلری ،
صولیوردی آسه آسه ،
قوشلرده هوسلری ...

یشیل باغچه لر صولدی ،
قوشلر اوچوشماز اولدی ،
سیسلندی اینجه یوللر ،
کوکلر یاسله دولدی ...

غملی ، سیاه بولوطلر ،
سوزولوب قلبه دولار ..
داغیلشم صاچلر کی ؛
کوکله ایزلری وار ...

داغلر کوش باغلادی ،
دالره آی آغلادی ،
کوکله کی داغلردن ؛
جوشقون صولر جاغلادی .

صالح زکی

آقین ایدیوردی . « لیاو » قرالک « خطای » لری ، معجز اولدقلری نسبتده ، « چین » حکومتی « ایلی خان » ک سواریلرینه بوکسک معاش ویریوردی . طاتلی سوزدن باشقابرشی ویرمهین ایران آیالات حدودیه سنده کی ایکسجی درجده عمجه زاده لری مدافعه ایتک ایچین تا اوزاقلرده ، غریبه ، « پهلو » نک اوتہ طرفنده تهلک و تصادف لره آتیلماق دئسه مملکتده قالمق ، « معظم امپراطور » . خدمتی بهالی به صاتمیا باقماق ، معاشلرینی تأدیہ ایدمه دیک وقت اراضیسنی یغما ایتک ، صنعتک قیمتی دوشورون رقیب عمجه زاده خطای لری ایلہ جنکشمک دهاا ائی ایدی . همده ، بو اونلرک ایشی ایدی ؛ « تورک » ایدیلر بناء علیه ائی سلاح آداملریدیلر ، البته پوستلرینی صودن قورتاراجاقلردی .

دیگر جهت دن چین لیلر خاندان سلطنتلرینی دوزلتمشلردی . « معظم امپراطور » ایلہ اکلہ نیلمک زمانی کچمشدی . پاره ویرمک ایسته یورلردی ؛ فقط مستقیم بولونماق ، دوغرو کیتمک شرطیلہ . « ایلی خان » تورک لری مطالبه لرین پک فضلہ بوکسلتدیکلری وقت ، چینلی ، بازارلق ایدردی ونهایت آکلاشامانجه اوزرلرینه « لیاو » تورکلرینی صالدریردی ؛ اوزمان بو « تو-کیو » لریلکنلری صویه ایندیریردی ، امپراطوره یالواریرلری . چینلی ، پولیتیکاسنی دکیشدیریردی . « خطای » ی ترک ایدر اوزهرینه غریب لی عمجه زاده سنی صالدریتیردی . بکی بیر خاندان ، سوئی Soui's لر خاندانی ، ابتدا ، امپراطورلرک وحدتی تکرار تأسیس ایتمشدی ؛ عراقاً تونغوز [۰] قلباً چینلی اولان « سوئی » خاندانی ، بو قهرمان هو-نان Ho - Nan مملکتی اس حرکت و « لو-یانغ Lo-yang » ی پایتخت اتخاذایتمشدی .

آیلقلی تورک عسکرلرینک یاردیمیلہ ، حدودده کی « شن - سی » ایالتی اهاالیسی عصیان ایتدیلر ، جنوبی « چین » اوزهرینه شمالی « چین » ک تفوق عسکرینسی یکیدن وجوده کنیردیلر ، جنس اعتباریلہ چینلی ، ازدواجلر دولایسیلہ ، سسجیه ، مزاج جهتلریلہ تورک اولان و (چین) ده اجرای حکومت ایتش بولوبان

[*] جدا کبرلری بر « سیان پی Sian pi » ایدی .

اولمایان و آوروپالی لر نظرنده ، تمثیل ایتدیکلری دین ایچوندہ علاقہ لری پک ضعیف بولونان اقوام طرفندن اجرا و ادامه اولوندی . وضعیت جغرافیائیہ لری وسلاح-لرینک قوتیلہ « آسیا » به حاکم اولان اقوامک آرزوسی اصلاح سابه قاتیلماق سزین ، اسلام انقلاب دینسی « آسیا » نک مقدراتی تعیین ایتدی .

تورک ، حتی فرقہ وارماق سزین ، « اوروپای نصرانی » به ، قارشلی ، « آسیای اسلامی » نک تمثلی اولدی . عرقلریلہ مفتخر ، هرکسدن دهاا زیاده یکیت ، هرکسدن دهاا زیاده معند اولان بو آدملر ، توان واردتلرینی ، ایل لرک خیرینه ، کلیشی کوزل و آلابیلدیکنه اسراف و هبا ایتدیلر . اون اوچنجی عصرک « خاقان » لری اونلرک منفعتنه عزم واراده کوستردیکلری وقت ، ایش ایش دن کچمشدی ، مقدرات تعیین ایتمشدی .

« ایران » زادکانک معناسز دینی خیال پرورلکی « ایران » ی عرب انقلابچیلرینک هرچ و مرجی وجده-کیرلکی آلتینه دوشوردی . غالب لر ، « ساسانی » لرک « تورک » لری چیقاراماش اولدقلری « خوراسان » ، « صوغدیان » و « فەرغانا » آیالات حدودیه سنی چوق کچمه دن استیلا ایتدیلر . یدی نجی عصر میلادینک نصف اخیرنده ایدی ؛ « ایلی خان » ک قارشیسنده قوتلی دشمن واردی . ایران آیالات حدودیه سنده کی تابع و متفق لری ، « صوغدیان » « فەرغانا » « تورک » لرینک و « تورکستان » لیلرک امدادینه قوشمای قولا ی قولا ی دوشوته مزدی . شرقده « خطای » ملکی « تو-کیو Tou - Kiou » لردن « او یغو- Oïgour » لردن و قارلوق karluk لردن آیریلش و مستقل برقرالیق تشکیل ایتمشلردی ؛ « چین » ک ، « لیاو Liao » مملکتینک شرق آیالات حدودیه سینه حاکم بو « خطای » لر ، شرقی تورک لرک مؤبد مطمح نظری و پهلو Lou- نک قایبسی اولان سد کبیر چینلی بوینده کائن « توکیو » « قارلوق » لر ایلہ شمال حدود عسکرینسی ایچین ، منازعه ده ایدیلر . « نهر اصفه » ک دیرسکیله دکن آراسنده آجیق بر مدخل براقان « سد کبیر » ک نقصانی سایه سنده « خطای » لر ، لابنقطع « چین » . کیریور ، « نهر ابیض » ، « بهی هو Pei Ho » به قادار

اولونوردی، بو کچیدلرده، VIII نجی عصرده، اوزمانه قادار اصلا مغلوب اولماش اولان موخولی Moukhouli «مونغول» لری اوچ دفعه مغلوب اولمشلردر. (یانغ چو کیانغ) نه‌ری ساحلنده باشلایان و اختلاجیلغیه مشهور اولان خطه ده ساکن ولوله کار چینیلرک عصیانلرینه «نهر اخضر» ک شماننده کی دره لک مانعه سیله مقابله ایدرلردی. ایکی بیوک صومجراسی آراسنده جنوب غربی یه و غربه «تیبِت Tibet» «ه» (هند) «ه» «نان-لو Nan - Lou» یه دوغرو بتون مخرجلری طونارلردی. بوجهندن هم «بودا» دینی، هم خریستیانی آلیور و بو ایکی یکی دینک چین ایمراطورلغنه کیردیکی بوللره حاکم اولیورلردی، شجیع بریورک و قام برآل ایله بندلری قوللانا راق یوللاری ایسته دیکلری کی آچاروقا بارلاردی؛ یوللری خریستیانلغه آچیلارلاردی. ترجمه ع. ج

جومرد دوست

[کچن نسخه دن مابعد]

مهری: اوسقار وایم — مترجمی «الح ذکی

— آدیو دیدی ونشئه ایچنده باغچه سنی بلله مکه قویولمشدی. ال آرابه سنه نائل اولدینی ایچون چوق منوندی....

ایرتسی کونی قاپوسنک اوکنده کی خانم الی چیچکنه باقارکن یولک اوستندن کنیدیسی جانغیران دکرمنجینک سنی ایشیتیدی و درحال قاپودن چیقدی. باغچه نک آلت طرفنه دوغرو قوشوب دیوارک اوستندن باقدی. بو، اموزینک اوستنده بیوک براوک چووالی ایله اوراده دوران دکرمنجی ایدی. دکرمنجی:

— عزیزم کوچک هانس شو اون چووالیمی بازاره قدر کوتورورمیسک؟ دیدی کوچک هانس:

— اوخ بونی سزه یامق ایستردم فقط مع الاسف بوگون چوق مشغولم؛ بتون فیده لرم دیکله جک، بتون چیچکلرم صولانه جق، بتون چنلرم ییچله جک دییه جواب ویردی. دکرمنجی:

سلطنت خاندان لرینک الک خشیینی، الک محاربی اولان «تانغ Thang» خاندان سلطنتی تأسیس ایتدی. «تانغ» لر، تورکلری تکرار خان لک پنجه لری قادار متین ر پنجه ایله آللری آلتنه آلدیلر. یدی نجی عصر میلادینک صوک نصفی انساننده، «آسیای علیا» نک حوزه شرقیه سنده، «بیلو» ایله «جینخان» طاغلری آراسنده «شانلی ملت» «ه»، «تانغ» «مقدس حکمداری» نه، تورک لک مطاوعتلی، تام و مطاق اولدی: «بک لرو بودون» [*] باشسز، آیاق سز قالدینی، «شانلی ملت» خصم اولدینی، ضاللتک حکمران بولوندینی، بیوک قارداش کوچوک قارداشدن آریلدینی، بک لر واهالی یکدیگریه اعتماد ایتدیکی ایچین تورک ملتی بوزولدی، خاقانلر خاقانلی بوزولدی؛ «شانلی ملت» «ه»، بک لک اوغوللاری خدمتکار، بک لک اوز قیزلری بسله مه اولدیلر. تورک بک لری عنوان لارینی ترک ایتدیلر چین بک لری کیی چینجه عنوانلر آلدیلر، «شانلی ایمراطور» «ه» منقاد اولدیلر، تمام اللی سنه، علی الدوام، ذکالینی، قوتلرینی اونک خدمته قویدیلر. [**]

«ایچ ایل» تورک لری، بعدما تانغ سلطنتی منقرض اولونجه یه، انحلال ایدینجه یه قادار، تانغ لک ویردیکی پاره ایله چین حایه سی آلتنده یاشایا جاقلردر؛ استقلال لرینی تکرار آلد اتمک ایچین صوک «قاغان» لر طرفندن سکزنجی عصر میلادی باشلانغیچنده بیر صوک تشبث اجرا اولوندی؛ قیام تشبثی قیامی لک، بالاخینار مطاوعتلیله ختام بولدی. اول «تانغ» عائله ایمراطوریسی یاختلرینی «شن سی Lhen si» آیلتنده حدود ایله هو-نان Ho - Nan «مساوی مسافده» چینک کوکسی ایله قلبی آره سننده کائن «سی نغان Si Ngau» شهرینه قویدیلر. بونقطه غایت ای انتخاب اولونمش براس الحرب ایدی، شمالاً «هو آنغ هو Hoang Ho» نه رینک دیرسکیله، صوکرا «سد Muraille» ایله، داها صوکرا جنوبده صولری بیوک نه ره منصب مختلف درملر تشکیل ایتدیکی بش صیره خندک ایله محاط ایدی؛ شرقاً، هو-نان Ho - Nan کچیدلریله مدافعه

[**] «بودون» ملتک تورکجه سی در. ع. ج.

[**] Altturkische enschriften Pr. 7-6 و 7,8